

Europæisk enevælde

Efterårssemestret 2010.

Underviser: Michael Bregnsbo

Til efteråret er det 350 år siden, at der blev indført enevælde i Danmark. Enevælden i Danmark varede næsten 200 år, den bestod uafbrudt indtil 1848. Den forandrede det danske samfund grundlæggende og udviklede det hen imod det moderne danske samfund, vi kender. Og mange sider af dansk politisk liv og samfundsliv fortsat præget af enevældeperioden. Dansk forvaltningskultur er f.eks. stadigvæk ekstremt lukket i international sammenhæng.

Men enevælde var ikke noget specielt dansk fænomen. Det kendes vidt omkring i Europas historie, hvor det normalt kaldes absolutisme eller måske autokrati. Begrebet absolutisme er en senere konstruktion, som man ikke kendte i samtiden. Begrebet enevælde fandtes derimod, men kun i Danmark. Overhovedet er begrebet absolutisme og dets relevans stærkt omdiskuteret i international forskning. Nogle har sågar helt affærdiget det som en myte, mens andre der det som ren og skær fyrstelig propaganda og tankespind. Og endelig har andre absolutismeforskere peget på, at erhvervelse af absolut magt måske bare betyder at fyrsten skal opnå et voldsmonopol, men at det ikke nødvendigvis har været noget mål i sig selv at fyrsten partout selv skulle bestemme og kontrollere al ting stort og småt ned i mindste detalje.

Undervisningsforløbet vil begynde med læsning af Nicholas Henshall: *The Myth of Absolutism. Change & Continuity in Early Modern European Monarchy* (London & New York: Longman, 1992) for derved at give en generel introduktion til absolutisme i almindelighed og til de centrale problemkomplekser og historiografiske diskussioner inden for absolutismeforskningen i særdeleshed. Derved skulle alle få en fælles referenceramme.

Derefter er det tanken, at hver enkelt studerende så vælger individuelle problemstillinger efter hans/hendes interesser, og at i hvert fald anden del af semestret for en stor dels vedkommende vil gå med, at hver enkel studerende fremlægger sine selvvalgte problemstillinger til diskussion på holdet og får respons og kritik fra underviser og holdkammerater, ikke mindst på grundlag af den referenceramme, Henshalls bog har givet os. Inden disse studenteroplæg går i gang, vil jeg gennemgå, hvordan man skal udforme disse, ikke mindst på hvad det er, der skal lægges vægt på, når man holder oplæg, ligesom jeg forinden vil give individuel vejledning i at finde frem til relevant litteratur om de emner, man interesserer sig specielt for.

Undervisningen vil altså i høj grad være lagt an på, at hver enkelt studerende sammenstykker et pensum efter egne interesser. Og mulighederne for emnevalg er meget vide, eftersom europæisk enevælde er et rigt facetteret emne. Absolutisme kan både ses som en politisk ideologi, et politisk system, en historisk epoke, ligesom dens senere virkningshistorie kan studeres. Ligeledes kan fænomenet absolutisme studeres i nationale kontekster (Danmark eller Frankrig eller Rusland f.eks.) eller i international sammenligning eller endog transnationalt. Og de mange absolutistiske fyrster og fyrstinder (f.eks. Ludvig XIV af Frankrig eller Katharine den Store af Rusland) kan man studere biografisk, foruden fremtrædende statsmænd (f.eks. kardinal Richelieu

eller Struensee) fra absolutismens epoke. Andre muligheder vil være at se på den absolutistiske fyrstemahts centrale politiske arena, hoffet og magtkampene her, ud fra en kulturhistorisk tilgangsvinkel. Og man kan også studere absolutismens propaganda og selvscenesættelse gennem kunst, arkitektur og litteratur. Endelig kan man se på absolutismens virkning og fremtræden i samfundet i bredere forstand gennem regionale og lokale studier. Og man kan kigge nærmere på absolutismens virkningshistorie i tid og sted frem til i dag (f.eks. dens indvirkning i forvaltningskulturen eller i forholdet mellem stat og borger) - samt naturligvis kombinere flere af disse emner i sit pensum.